גם אחרי האסון הגדול: הגבולות של ישראל פרוצים לכל עבר

written by רות וסרמן לנדה | 23.07.2024

גבולותיה של מדינת ישראל חדירים מדי. המאבקים על קיומה של ועדת חקירה ממלכתית באשר למחדלי 7 באוקטובר, והעיתוי המדויק לקיומה, כבר החלו. עם זאת, כבר כעת ניתן לומר די בבירור שאמצעים טכנולוגיים מתקדמים ככל שיהיו חייבים להיות מגובים בנוכחות פיזית של חיילים, במטרה לאבטח את הגבולות. אסור לאפשר עוד מצב שבו אזרחי מדינת ישראל שוכנים מאות מטרים ממחבלים פוטנציאליים, כפי שהיה ב־7 באוקטובר.

אזור חיץ משמעותי בגודלו ובלתי עביר, שכל גורם שנכנס לתוכו יהיה אשר יהיה מטווח מיידית, הוא כורח המציאות, ונדמה שהדבר אינו מיושם ביותר מאזור אחד במדינה. יישובים רבים בצפון המדינה, למשל, חווים את אותה מציאות בדיוק רק אל מול החיזבאללה. ע'ג'ר, למשל, ממוקם על גבול ישראל־לבנון, ותושביו, במקור מוסלמים סורים, הם כיום בעלי אזרחות ישראלית. חלקם חיו עד לאחרונה ומדי יום במציאות בלתי נתפסת, שבמסגרתה מחבלי חיזבאללה הורשו להתקרב עד למטרים ספורים ממש מבתיהם.

יישובים יהודיים רבים חיים באותה מציאות בדיוק. כוחות האו"ם, שתפקידם לוודא שאזור החיץ ריק ממחבלים, אינם ממלאים את תפקידם אם מהיעדר רצון ואם מהיעדר יכולת אמיתית לעמוד אל מול חיזבאללה.

מעבר הגבול במותניה הצרים של מדינת ישראל, באזור צפון השרון, היה עד ל־7 באוקטובר 2023 כמעט פרוץ לחלוטין ושימש גן עדן לכניסתם של שוהים בלתי חוקיים. יישובי קו הגדר דוגמת בת חפר, יד חנה, קיבוץ בחן ועוד ממוקמים בסמיכות של ממש לחומה (היכן שהיא ישנה) וחיו בידיעה שלפיה קיימות אין־ספור פרצות בגדר. בעקבות אירועי 7 באוקטובר, כוחות צבא משמעותיים אבטחו את האזור ופעילות ענפה התבצעה, וממשיכה להתבצע, על ידי כוחותינו בגזרה, במטרה למגר את חמאס, הג'יהאד האסלאמי ופעילי טרור נוספים שנתמכים כבר שנים בידי איראן.

ועדיין מעבר הגבול אינו הרמטי כלל וכלל, ואנו עדים למקרים רבים מדי של הסתננות של שוהים בלתי חוקיים לתוך המדינה בעזרת אזרחים ישראלים, ברובם ערבים, בעלי תעודת זהות כחולה. רובם מסתננים לטובת עבודה בחקלאות ובבניין, אולם הניסיון כבר מלמד שכלל לא ניתן להיתלות בכך כערובה לביטחון. אם באור יום צולמו לפני כחודשיים עשרות שוהים בלתי חוקיים מטפסים מעל החומה שמפרידה בין היישוב הפלסטיני שוויקה לבין בת חפר, ספק אם נדרשות מילים נוספות על מנת להמחיש את המצב. קיים משנה חשיבות לקיומו ואכיפתו של אזור חיץ משמעותי בצדו השני של קו הגבול ויש לטווח כל גורם שיעבור בו במיידי. שיטות האויב מגוונות וכוללות גם שימוש בבעלי חיים ובילדים כדי לבחון את רמת המיגון והאכיפה של צה"ל

בהקשר זה.
בין ישראל לירדן גבול ארוך ביותר של למעלה מ־300 ק"מ. מדובר בגבול שעד לאחרונה אובטח ברובו כמעט אך ורק בידי כוחות הביטחון הירדניים, שמנעו ניסיונות חדירה של גורמי טרור לשטח מדינת ישראל. הפעילות האיראנית בירדן והחתרנות כנגד שלטון המלוכה ההאשמי נמשכות כבר כמה שנים, הגם שהנושא לא זכה לתהודה תקשורתית כמעט בכלל. מכשול משמעותי, אזור חיץ דרקוני ונוכחות צבאית ישראלית הם הכרח.

לראשונה, לפני כחודש, יצא המלך הירדני עבדאללה בקריאה פומבית יוצאת דופן כנגד החתרנות האיראנית והעידוד מטהרן לחמאס לנסות לבצע הפיכה פלסטינית במדינה הקטנה והשבריריה. הצעת האיראנים לשלוח לירדן מיליציות שיעיות מעיראק "לסייע" בידי המלך כנגד המורדים הפוטנציאליים נענתה בשלילה שאינה משתמעת לשתי פנים ונראה כי סוף־סוף הוסרו הכפפות, ומתק השפתיים הירדני הפך לראשונה לתוקפני ובלתי מתפשר.

אך האם תוכל ירדן לעמוד, לבדה, כנגד ניסיונות חוזרים ונשנים של איראן לרתום את האוכלוסייה הפלסטינית בירדן לצעוד אל תוך מדינת ישראל? האם תוכל ירדן למגר את השאיפות האיראניות ליצור כאוס בתוך הממלכה תוך שיסוי האוכלוסייה בשלטון ההאשמי? שהרי זו שיטת העבודה של איראן למוטט מדינות מבפנים, לשסות אוכלוסיות זו בזו ולייצר ריב ומדון במטרה לגרור אי־יציבות קיצונית שמכשירה את הקרקע לשליטתה באמצעות שלוחותיה באותו האזור. הניסיונות הללו בירדן מסוכנים במיוחד, שכן השתלטות איראנית בירדן תייצר רצף טריטוריאלי של איראן דרך עיראק ובפוטנציאל דרך ירדן לגבולה המזרחי של מדינת ישראל.

גם היעדר האכיפה נגד תופעת הפוליגמיה בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב הובילה בעשרות השנים האחרונות לריבוי נשים פלסטיניות מרצועת עזה ואזור דרום הר חברון לחיות בקרבנו ולגדל את ילדיהן, תוך הישענות על ערכיה של עזה ולא ישראל. ייתכן שיש צורך להזכיר, בהקשר זה, שפוליגמיה אסורה על פי החוק במדינת ישראל, אולם בתי המשפט השריעיים במדינה המורשים להכריע בענייני אישות ודיני משפחה בקרב המוסלמים מאפשרים זאת. הקושי ליצור חיץ ממשי באזור בין דרום הר חברון לבין ישראל חייב להיות מטופל במיידי, ושום הסבר או דחייה אינם יכולים להתקבל על רקע הסיכון המשמעותי שכרוך בתופעה.

הרבה לפני אירועי 7 באוקטובר, וביתר שאת בעקבותיהם, לא יכולה להיות כל לגיטימציה להיעדר טיפול משמעותי, קפדני ומחמיר מאוד בכל הנוגע לאבטחת הגבולות. הציבור חייב לדרוש זאת, ללא משוא פנים, ומקבלי ההחלטות במדינה מחויבים לתת מענה לסוגיה ללא כחל ושרק.

התפרסם במעריב, בתאריך 19.07.2024.